

Roadtrip langs Spaans erfgoed

Het binnenland van Spanje, wanneer komt u er nou? Hoofdredacteur Nathan Vos nam de cabrio voor een roadtrip langs werelderfgoedsteden **Segovia, Salamanca, Ávila** en **Toledo** en ontdekte waarom deze streek de costa's laat verbleken.

TEKST: NATHAN VOS | BEELD: EWOUT HUIBERS

Het aquaduct van Segovia

WERELDERFGOED

Deze roadtrip voerde door de streek Castilië, rondom Madrid. Maar Spanje telt veel meer werelderfgoed-steden. Zo bevinden Córdoba, Cuenca en Alcalá de Henares zich op overzichtelijke afstand van de hoofdstad. Kijk op Spainheritagecities.com. Deze reis werd mede mogelijk gemaakt door Fundación Siglo para el Turismo y Las Artes de Castilla y León en Excmo. Ayuntamiento de Toledo - Patronato Municipal de Turismo.

SEGOVIA

Lief en compact

Stel je een wandeling voor door de straatjes van een stadscentrum. Bijna alle gebouwen om je heen zijn honderden jaren oud. Dat zie je, dat voel je. Soms wel tweeduizend jaar, zo denk je aan de details – een romaans boogje – te zien. En stel je voor dat er onder die huizen, onder die straat, nog een oudere stad ligt. En daaronder misschien nog wel een. En iedereen leeft en werkt er gewoon door, alsof het niks bijzonders is. Het is ook niks bijzonders, in Segovia. Hier, zo'n negentig kilometer ten noordwesten van Madrid, loopt de geschiedenis gewoon door in het heden. De wereldgeschiedenis zelfs, zou je als westerling kunnen zeggen. Waar op de resten van de Romeinse stad een Visigotische stad werd gebouwd, op die resten Moorse en joodse wijken en daarop weer de 'moderne' christelijke stad. Die laatste leverde de 'pas' vijfhonderd jaar oude kathedraal op waar we nu voor staan, ongeveer de laatste gotische kerk van Europa.

Segovia: nu een lieve en compacte gemeenschap. Iets groter dan toen de Romeinen er hun kamp opsloegen vanwege de rijke kopermijnen in de buurt. We merken er weinig meer van. Nou ja, als we op wonderlijke wijze het aquaduct over het hoofd zouden zien. Met zijn 25 kilometer totale lengte, waarvan een kilometer dwars door de stad, is de waterweg dé gezichtsbepler. Intact en in theorie functioneel, maakt-ie indruk. We voelen ons klein. Segovia is een van de werelderfgoed-

steden die we deze dagen bezoeken, en voorwaar een fraai voorbeeld. Ook dankzij het enorme Moorse fort, het Alcázar, dat met het Romeinse aquaduct en de christelijke kathedraal tezamen bewijst dat dit soort plekken als het ware van ons allemaal zijn. Wij zijn net zo zeer passanten als de Segovianen, tijdelijke bewoners die letterlijk in eeuwenoude voetsporen treden. Werelderfgoed: dit behoort de hele wereld toe, en wij mogen ervoor zorgen dat dat na ons ook zo blijft.

Als cultuurminnende rustzoeker zit je hier goed. We doorlopen in twintig minuten het centrum, dwalen door de joodse buurt, bewonderen de mujedar (Moorse) architectuur, die speelse, gedetailleerde versieringen (esgrafiado) toevoegt op de zandstenen gevels. We proeven in het lokale hitrestaurant Mesón Candido hun klassieker, het met slechts zout en water bereide speenvarken. De islamitische invloed – Segovia was vermoedelijk de meest noordelijke Moorse verovering tussen ca 700 en 1450 – heeft zich blijkbaar niet tot de hedendaagse keuken uitgestrekt. Als de chef-kok het botermalse beest hakkend met een paar borden in stukken verdeelt, klappen de Koreanen naast ons verschrikt in hun handen. Een eeuwenoud gebruik, hoopt de historicus in mij, maar gids Julia helpt me uit de droom. "Zijn voorganger is daar in de jaren 50 mee begonnen, als geintje, en nu is het een regionale traditie geworden, waar toeristen graag getuige van willen zijn." Ik gun het de Segoviaanse economie van harte, zo'n bedachte traditie.

SALAMANCA

Dé universiteitsstad van Spanje

We snorren oostwaarts in de speciaal voor deze rit gehuurde BMW 4 serie cabrio. Niet alleen voor de frisse wind en het uitzicht, maar ook om voor één keer de patser uit te hangen in de smalle stadsstraatjes. Anderhalf uur later rijden we Salamanca binnen. Al 800 jaar dé universiteitsstad van Spanje. Ik was er in 1995, met drie hoogblonde vrienden. Geen onverdeeld genoegen: zij werden in de kroeg besprongen door tientallen gretige studentes, ik mocht als donkerharige de cerveza halen.

In een stad met zo'n geschiedenis, zo'n grandeur, is er in een kwart eeuw op het eerste gezicht weinig veranderd. Salamanca is er vooral levendiger op geworden. Naast de tienduizenden reguliere studenten (tweevijfde van de bevolking) trekken de massaal aangeboden taalcurcussen Spaans jongeren vanuit de hele wereld. Als wij er rondlopen, lijkt de stad één groot openluchtfestijn. Vooral op het imponerende Plaza Mayor, het stadsplein waar iedereen elkaar ontmoet. Studenten, de vele oudjes, vriendengroepen op vrijezellersfeest, brave toeristen (daar zijn de Koreanen van gister weer), stelletjes op leeftijd. Duur, zo'n plein? In de lokale tapasbar tikken we vijf euro af voor twee flinke glazen bier met een prima tapa erbij. Leve de studenteneconomie. We ontkomen lastig aan het Plaza Mayor en waarom ook, denk ik als we eind van de middag neerzigen en twee uur lang mensen kijken. Maar ook verder in de stad, rondom het stokoude universiteitscomplex, in de oude en nieuwe kathedraal (vreemd genoeg tegen elkaar aan gebouwd), op de vele pleinen en in de studentenkroegen, bruist het. Als we op de patio van Anaya staan, de faculteit vreemde talen, overvalt me lichte weemoed. Niet alleen om de schijnbaar tamelijk stuurloze twintigers die op de middel-eeuwse tegels zitten te giechelen, maar ook om de met pen ingevulde lesroosters en exa- ▶

Van boven naar beneden: Segovia, bij de kathedraal, een hit onder Koreanen, het Alcázar, in de kathedraal, de lokale keuken

Wij zijn net zo zeer passanten als de Segovianen, tijdelijke bewoners die letterlijk in eeuwenoude voetsporen treden

De straten, de stadspaleizen, de pleinen, de parken, de mensen: de tand des tijds telt niet in Salamanca

menuitslagen die op de muren zijn opgehangen. Ja, zo ging het ook in mijn alma mater Utrecht – met z'n middeleeuwse oorsprong de noordelijke tweelingzus van Salamanca. De vrijblijvendheid én onzekerheid van die leeftijd, de spanning van het cijfer en van de gunst van de wijze professor, het besef dat je in een grote traditie staat. Dat is ook erfgoed. Salamanca: een feestelijke stad, maar ook de geboorteplaats van grote ideeën. Het is hier dat keizer Karel V, op advies van mensenrechtenactivist avant la lettre Francisco de Vitoria, in de zestiende eeuw de Indiaanse slavenhandel verbood. Daarom begon in hun stad alle internationale wetgeving, vinden ze hier trots. Trots zijn ze ook op de statige bibliotheek met ruim 900.000 werken die vele eeuwen aan wetenschap omvat. En op hun *víctor*, het embleem voor een behaald doctoraat, dat op vele muren in de oude stad te vinden is. Trots op de gebouwen zelf, versierd met uit zacht zandsteen opgebouwde ornamenten in de lokale barokstijl *plateresco* ('op de wijze van de zilversmid'). De straten, de stadspaleizen, de pleinen, de parken, de mensen: de tand des tijds telt hier niet en daarmee is Salamanca inderdaad ook van ons allemaal.

Het is ook in deze stad dat fotograaf Ewout en ik ons eetritme aanpassen aan de locals. We lunchen stevig – het vermijden van grote lapen vlees (*chuleton*) met een *copa* rode wijn is hier lastig – en 's avonds gaan we om een uur of tien de stad in. Bij elk sympathiek en niet te leeg barretje lopen we naar binnen, bestellen we een wijntje en krijgen we er een *tapa* bij. De ene keer *albondigas* (gehakballetjes in tomatensaus), de andere keer wat olijven, maar de ober schuift ons net zo makkelijk een bordje inktvis toe. Dit houden we nog wel even vol, net zoals de bejaarde vriendenclubjes die éérs de *tapas* vitrine beloeren, voordat ze overwegen wijn te bestellen.

AVILA

Geboorteplaats van de vrouwenstrijd

We verruilen de nog uitkaterende stad voor een derde erfgoedicoon. Van verre zien we 'm al liggen: Ávila. Om precies te zijn, we zien vooral het alles omvattende icoon van Ávila liggen: de stadsmuur. Drie meter dik, twaalf meter hoog, tweeënhalve kilometer lang en duizend jaar oud. Ongeveer. Want zo massief en onoverwinnelijk als de muren er staan, zo ongewis is hun herkomst. Het zullen kruisvaarders zijn geweest die de omheining hadden bedacht, maar waarom zó stevig? De muren zien er even onwerkelijk puntgaaf uit als het Alcázar in Segovia, alsof we per ongeluk de afslag naar Disneyland hebben genomen. Of de Castillianen hebben de hagedrukreiniger aangezet, wat een ding is zeker, hun erfgoed is heilig. We parkeren de *cabrio* gerieflijk in de kasteelpoort van onze *parador* (zie kader), een eeuwenoud kasteel aan de rand van de citadel. Binnenin zijn Ewout en ik binnen mum van tijd verdwaald in de vele bijgebouwtjes, trappenhuisen en gangen rondom de patio.

Ávila is, behalve kalmte en koelte, ook een geboorteplaats van de vrouwenstrijd. Het was immers hier, zo vertelt de gids driftig, dat ene Teresa Sánchez de Cepeda y Ahumada in de zestiende eeuw besloot niet voor de 'gevangenis' van het gearrangeerde huwelijk te kiezen, maar voor de 'vrijheid' van het klooster. Daar kon de bemiddelde Teresa zich vrijelijk wijden aan de bestudering van de Heilige Schrift, maar vooral ook aan haar eigen schrijverij. Ongebonden als ze was, liet ze zich niet kennen in haar woorden en daden. Dat resulteerde onder meer in een straffe hervorming van haar orde, de Karmelietessen, die zich door Teresa – later geheiligd wegens vermeende wonderen – opnieuw onderwierpen aan extreme soberheid en kuisheid. De orde bestaat nog steeds, ▶

SLAPEN

De *Paradores de Turismo* zijn luxehotels in staats-eigendom. Ze bevinden zich vaak in historische monumenten als oude kastelen en kloosters in de oude binnenstad. *Paradores* zijn niet per se goedkoper, maar de opbrengsten komen ten goede aan het Spaanse erfgoed.

NATUUR

Ávila, Segovia en Toledo worden alle drie omringd door dalen en bergen. Je bent zó, vanuit de oude stad, in de vrije natuur. Met straffe wandelmogelijkheden, vele planten en dieren, beekjes en rivieren en vaak een magnifiek uitzicht op de steden zelf. Op een uur van Salamanca, op de grens met Portugal, ligt het natuurpark *Arribes del Duero*, met rivierkloven van honderden meters hoog.

Boven, met de klok mee: Salamanca, El Barrio Del Oest, Plaza Mayor, Universiteitsbibliotheek, behendige ober, hammen. Onder, met de klok mee: Ávila: eerste communie, de stadsmuren, souvenirs.

Met de klok mee: Toledo, stadsgezicht met Alcázar, Corpus Christi processie, Puerta de Alfonso VI, speenvarken, modestad

begrijpen we, en nog steeds hebben de dertig nonnen geen verwarming, geen warm water en mogen ze het klooster niet verlaten. Eens in de vier jaar ja, als er verkiezingen zijn. We schrikken als we horen dat twee Karmelietessen de strenge winter niet hebben overleefd en schrikken ook een beetje als we begrijpen dat er desondanks een wachtlijst is voor het klooster. Meisjes van goeden huize staan in de rij voor een bestaan binnen de muren.

Hoewel de ontkerkelijking in Spanje geen siësta schijnt te houden, is de katholieke cultuur nog steeds de grote verbindende. We moeten deze zondagochtend dan ook steeds een bankje naar achter op schuiven als de Romaanse San Vicente basiliek vol druppelt met opgedofte tantes, opa's, ooms, oma's en ongetwijfeld een paar ongetrouwde nichten over wie iedereen zich zorgen maakt. Allen op hun paasbest, want het is eerste communie. Dan komt de pastoor binnen, met voor hem de misdienaars en achter hem een vijftiental glunderende Avilaantjes. Zij worden zo meteen officieel katholiek, wat anno 2018 vooral een excuus lijkt te zijn voor allerhande familiereünies. Niet tot onvrede van de manager van onze parador trouwens, die zich handenwrijvend voor staat te bereiden op drie partijen die middag.

Ávila is, behalve kalmte en koelte, ook een geboorteplaats van de vrouwenstrijd

TOLEDO

Magische stad

Het gemoedelijke van Ávila staat behoorlijk in contrast met de hype die Toledo heet. In wat voor toeristencircus zijn we nu beland, denken we als we de stadspoort passeren. Dozijnen Aziaten – Koreanen, jawel! – laten zich gedwee door de steegjes meevoeren. Amerikanen, Spanjaarden, Nederlanders zwermen uit over Plaza de Zocodover, de veemarkt uit Moorse tijden en nu het stadsplein. Gelijk hebben ze, want Toledo (To le Tum, 'verrezen tot de top' in het latijn) is een magische stad. En vanwege de kathedraal van de aartsbisschop de heiligste stad van Spanje, ook nog eens gebouwd op zeven heuvels. We lopen temidden van verschillende lagen historie. Letterlijk zelfs, als we op weg naar de Mezquita de Barbal Mordum over een pas ontdekte Romeinse weg lopen. In de Mezquita, een vrijwel geheel intact gebleven moskee uit 999, vergapen we ons aan wonderschone (christelijke) fresco's. Wees vooral beducht voor fresco's, grinnikt local Diego, want dat gaat een dure grap worden. "Huizen in de oude stad zijn niet voor niets goedkoop. Je loopt een behoorlijk risico om bij het renoveren tegen een fresco aan te lopen. En dan heb je een probleem, want je bent verplicht de zorg daarvan op je te nemen."

Toch zou ik best in Toledo kunnen wonen, vooral na zessen. Dan zijn alle bezoekers naar Madrid – een half uurtje met de trein – teruggekeerd. Restaurants sluiten de deuren, de luiken gaan dicht en de bewoners wagen zich naar buiten. Dan pas merk je wat voor mágische plek Toledo is. Dankzij het ondoorgrondelijk stratenplan dat bij een heuvelstad hoort en daarmee mijn favoriete hobby mogelijk maakt: gevaarloos verdwalen. Maar ook dankzij de ironieloze verhouding met het katholicisme. Zie in de kathedraal de monstrans van 17 kilo puur goud. En, een kapel verder, een paar indrukwekkende schilderijen van stadsbewoner El Greco. Rondom het koor liggen de kardinalen begraven, terwijl hun galeros (hoeden) gewichtsloos boven de monumenten liggen te zweven. En omdat we toevallig aan het begin van de Corpus Christi-week in de stad zijn, pikken we nog een echte processie mee. Daar gaat Maria, gedragen door plechtige notabelen en voorafgegaan door nerveuze misdienaars die met moeite de wierook brandend houden. De harmonie sluit de rij en speelt een sinistere mars. En wij drinken rode wijn. ■

LEZERSAANBIEDING

Hart van Spanje

8-DAAGSE FLY-DRIVE VANAF € 489 P.P.

Zin gekregen in een vakantie door het hart van Spanje? Boek deze fly-drive in de streek Castilië. Dit gebied herbergt vele kastelen en talrijke historische steden. De reis voert u naar de gezellige universiteitsstad Salamanca (foto boven), het oude centrum van Toledo, het immense El Escorial van koning Filips II, de robuuste stadsmuren van Ávila. En niet te vergeten het cultuurrijke Madrid met het wereldberoemde Prado en het koninklijk paleis. All-inclusive autohuur is inbegrepen. Plus een fijne Zin-extra!

ZIN-ARRANGEMENT

INCLUSIEF

- retourvlucht Amsterdam-Madrid met KLM (inclusief belastingen)
- handbagage
- all inclusive autohuur tijdens hele verblijf (€ o eigen risico)
- 7 nachten verblijf o.b.v logies/ontbijt

EXTRA VOOR ZIN-LEZERS:

U bent welkom in de VIP-lounge op Schiphol. Geniet van lekkere hapjes en drankjes en stap uitgerust het vliegtuig in.

PRIJS EN DATA

Vanaf € 489 p.p. o.b.v. 2 personen per kamer. Vertrekperiode: 1 juni t/m 23 oktober 2019, vertrek op woensdag en zaterdag. Boekingsperiode: t/m 31 juli 2019.

EXCLUSIEF

- per boeking: reserveringskosten € 19,50 en calamiteiten fonds € 2,50
- ruimbagage
- excursies en entreegelden
- eventuele parkeerkosten

RESERVEREN GAAT ZO

Meer info, het complete programma en boeken: kijk op Kras.nl/LR83473 of bel 088-0885886 (lokaal tarief). De ANVR- en SGR-voorwaarden zijn van toepassing.

Nathan filmdenatuurlijk ook!
Zin.nl/spaanserfgoed